

Սիրելիս, քանկագինս...

Սերը եւ փառը ողջ կյանքում ուղեկցեցին նրան՝ հրաշալի, զարմանալի հոգու սեր ճաղանդավոր այդ կնոջը:

Տեֆֆի... ճաղանդավոր, հանրաճանաչ աղու: Տեֆֆի՝ Նադեժդա Ալեքսանդրովնա Լոխվիցկայա (1872-1952): Ուսուցչուհի, որը 30 տարի անցկացրեց վարժարանական մեջ, հիմնականում Փարիզում, ուր, իր խոսքերով ասած, հայտնվեց համարյա դաստիարակ, 1920 թ.: Փայլուն մեֆի ու լուսավոր հոգու սեր Տեֆֆին այնտեղ էլ ծանայված էր: Նրա արդյունք էին հավաքված դասընթացը, շատ հաջողակ դասընթացը, շատ հաջողակ դասընթացը, շատ հաջողակ դասընթացը: Չայրենից կորցրած մարդիկ, օտար ափերում մոլորվածներ ձգտում էին դեմի նրան՝ թե՛ օտար հիվանդ, ոչ երիտասարդ, բայց բոլորի համար «գեղեցիկ, առողջ, երջանիկ» Տեֆֆին նրա կասկածախառն, խելամուծ ու բարոյական խոսքով, հասկալի, մաքուր ու գեղեցիկ ուսուցիչն էր: Չայրենից կորցրածները դիմակայելու, արդյունք: Մարդիկ ձգտում էին մեզանք նրա հետ լինել, նրա ստեղծագործություններով զբաղվելու եւ գոհացնելու: Իսկ նրա ստեղծագործությունները հենց այդպիսին են: «Ամեն ինչ սիրո մասին» գիրքը ստառիկ մասնատված է այն հարցի, թե ինչի մասին է գրել Տեֆֆին: «Պարզ է՝ այն ամենի մասին, ինչ կույզվում է սեր: «Սի՛ր» միտնում է, թե ով է սիրո օբյեկտը: Ասված նրա մեջ է, ով սիրում է», գրում է նա «Սիրո միասնության մասին» իր գրությունում, որը սովորական գրություն չէ, այլ գեղարվեստական բարձրարժեք ստեղծագործություն՝ իր հարցադրումներով, ճշմարտացի ու յուրաքանչյուր մեկնաբանություններով: Այս նույն գրությունում, նկարագրելով նրա գեղեցիկ եւ Շամիրամի մասին առաստաղի այն հասկածը, ուր Շամիրամը հույսով հավանում է Արայի վերակենդանացմանը, Տեֆֆին գրում է. «Ահա այդպես հրաշալի էր նրա սերը արդեն գոյություն չունեցող, մեռած մարդու նկատմամբ», ապա շարունակում. «Իսկ մի՞թե համր դիակից վա՛ս չեն այն կենդանի մարդիկ, լեզի, սխմար, անձա, կոմիս մարդիկ, ովքեր վիրավորում են սերը եւ սիրող մարդու հոգին խեղձում դեմի ես, մութ խորտաբաններ եւ քույր չեն ճախր բարձրանալ...»:

Առանձնակի հետաքրքրություն են ներկայացնում նաեւ նրա նամակները, որոնք, ասես, դաստիարակ ստեղծագործություններ լինեն, ինչպես դաստիարակները: Դրանցից մեկում նա գրում է. «Որքան հարցեր սիրված լինի, դե՛ս է լինի գեղեցիկ, առողջ եւ երջանիկ: Կամ դաստիարակ՝ ասես հարուստ: Եթե դրան չկան, ապա դե՛ս է ծեղանք, որ կան: Դո՛ւ զանազան արժանի մասին, սերը, որ բոլորին դուր եւ գալիս, բացում է սարիք եւ հիվանդությունները եւ շիտասուցանք, որ փող չկա: Ավելի լավ է մեռնել, որ ժլատ եւ, դա ավելի է հարգվում-ընդունվում, քան անփողը...»:

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱՐՍԵՍՅԱՆ

Գարնան առաջին տոնը Մարտի 8-ը, կանանցն է եւ քննվել էլ դաստիարակ չէ, քանզի գարունը տոն է վերագրվում, ծաղկունքի, սիրո եւ գնալանքի: Կինն էլ իր նախաստեղծ վիճակով փխրուն ու թեթևասահ, գեղեցկության, սիրո, վայելի համար էր իբրեւ Լուսնու ձեռնոցի, այնուհետև միայնություն

ունի 1913-ին, Հայաստանում 1921-ին: Կնոջ ազատագրության համար դաստիարակ սկսվել է ավելի վաղ, դեռևս 1789 թ. Ֆրանսիական մեծ հեղափոխության ժամանակ, երբ կանանց հասարակական կյանքին հրաժեշտ էին տալիս ոչ միայն շղամարդիկ, այլև կանայք: Այդ ժամանակ էլ

Իսրայելի ազատագրման համար: Այս դաստիարակ ոգեցնված դաստիարակներին շղամարդիկ դուրս վճռեցին Լոնդոնի կոնֆերանսի նիստերի դահլիճից դաստիարակները, որ դա «կանացի գործ չէ»: «Կանանց դաստիարակ» այժմ այսպես սարածվեց Ամերիկայում, Արևմտյան Եվրոպայում: Հի-

կնոջ» դիմանկարը (երգիծական) այսօր էր, կարճ կտրված մագրե՛ր շղամարդավարի, սիգարեթ բերանին, շղամարդու հագուստով (սարաֆ, սերոնկ, փողկապ):

Կնոջ մասին թող խոսի կինը

Կնոջ ազատագրումը... մինչև նր

Նր կիսող հավասարի՞ն է: «Սուր համար մարդը կթող իր հայրը եւ իր մայրը, եւ կյարի իր կնոջը, եւ մէկ մարմին կ'ի՞նք» (Գիրլ ծննդոց, գլուխ Բ, 24-25):

Սակայն եւ «Ամեն ինչ քննության մեջ ձգտում է ցրման: Ողջ սիեզերը հանուն ազատության այդ դաստիարակներն է: Այն ամենն ինչ տեսնում ենք սիեզերում, որոնք հիմն ունի ազատության այդ ծառայը: Սասեփայի անգամ, անկենդան մասնակից մինչև բարձրագույն էակը երկրագնդի վրա, մինչև մարդկային հոգին» (Ա. Վիվեկանանդա):

Ազատության համար մղվող հավերժապետ դաստիարակ կանայք չէին կարող անմասն մնալ: Սոցիալական, քաղաքական, սեռական իրավահավասարության, կանանց իրավունքների համար դաստիարակներն էր Մարտի 8-ը, որի ամենամյա տոնակատարությունը մասին որոշում ընդունվել է 1910-ին, սոցիալիստական Կոմունիստների երկրորդ միջազգային կոնֆերանսում 4. Ցեկինի առաջարկությամբ: Գերմանիայում, Ավստրիայում, Եվրոպայում եւ Դանիայում առաջին անգամ տոնվել է 1911-ին, Ուսաստա-

Փարիզի կոմունիստների հանրահավաքի ընթացքում հնչեցին «Եթե կինն իրավունք ունի կանախարան բարձրանալու, ուրեմն իրավունք ունի նաեւ ամբողջից ելույթ ունենալու»: Կանանց իրավունքների մասին առաջին գիրքը Լոնդոնում գրեց Սերի Ուելսթոն Բրոֆթը: XIX դ. 40-ական թվականներից ամերիկացի կանայք սկսեցին դաստիարակ

սակայն իրավունքների եւ սեփական իրավահավասարության հարցերը, ծագել է կանանց մեջ սեռական անհավասարության հարցադրմանը: Բայց եւ այնպես «Ֆեմինիզմը ռեակցիան է ժամանակակից սեյսուկրաֆիայից ծնունդ առած մարդկային զիջակցության ճգնաժամի հանդեպ»: «Հանուն կանանց իրավունքների դաստիարակ սկսվեց ասես հեռավոր եւ առաջադիմական երեւոյթ էր «սնային սերկուհու» դարաբեկից հետո: Այն ժամանակ էր կնոջը եւ ճանաչողի երջանկությունը: Բայց հետագայում, ուժ եւ թափ առնելով, սկսեց ծառայել ինձին իրեն եւ լեքսիկական այլասերվածության փակուղին մնալ: Պե՛տ է ընդունել, որ կանանց հասարակական ակտիվությունը ասես հաճախ նրանց մեջ ազատություն է տալիս այնպիսի կյանք եւ շահ հասկությունների, ինչպիսիք են թույլատրելիության սահմանն անցած ֆանտաստիկայի, ավելորդ խոսքեր, երբեմն շղամարդկային գերազանցող դաժանությունը» (Ա. Վիվեկանա):

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱՐՍԵՍՅԱՆ

Սիրո ծաղիկներ՝ այս օրվան

Չգիտեմ, կա՞ մի շղամարդ, որ կարողանա վստահությունը ասել. «Ես վճարեցի իմ բոլոր դաստիարակները կնոջը եւ ստացա իմ բոլոր դաստիարակները կնոջից»: Եթե կգա այսօրիսի մի շղամարդ ու կասի ահա, ես եմ, եկել եմ, չիավաճափ: Եվ սա մեր շղամարդկանց թերությունը չէ միայն, նաեւ կանանց դաստիարակներն է: 712 տարի առաջ եւ հանդիպեցի մի կնոջ եւ խնդրեցի բացատրել կնոջ տարբերությունը: «Լիլիթ, եվա, օձ»:

ահա, ես եմ»: Ես սխալագույն այս խելով կնոջով, նրան մի սեւ վարդ մվիրեցի եւ բանաստեղծություններ գրեցի այդ խելամուծ ու չնհաղ կնոջ համար: Զամի որ այդ կնոջ սեղանին տղիսակ կազմով ու ամխորհրդի մի գիրք էր դրված, թույլատրություն առնելով վերցրեցի ու մի փոքր էջ կարդացի: Առաջինը բացվեց այն էջը, ուր գրված էր Կլեոմասրայի մասին:

Նրա մասին ինչպե՛ս, ինձ համար մարտի 8-ը միշտ էլ մոռնալիք է կաղված, ամենայնապես, ամենալուսավոր կնոջ հետ: Չգիտեմ, թե այսօր ինչ բերեմ ինչ համար, մայր: Աշխարհի ամենայնապես ծաղիկը չեմ կարողանում գտնել, մարդկության ամենալուսավոր բանը չկա, չի բռնվում: Ու ասես այսպես անվերջ որոնում եմ, որքան հրաշալի նվեր մասնուցեմ: Ու եթե դու ինձ մի օր ասես՝ երջանիկ եմ, որդիս, եթե մի օր տեսնեմ եւ երջանակացած հայացքը, ապա կմտածեմ, որ գտնվել եմ իմ որոնած եւ ծաղիկը, եւ բառը: Թող այնպես լինի, որ բոլոր զավակները կարողանան տեսնել այդ օրը:

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱՐՍԵՍՅԱՆ

Բարբիտոն ծաղիկ

Ուրիշների համար՝ ինչպես, ինձ համար մարտի 8-ը միշտ էլ մոռնալիք է կաղված, ամենայնապես, ամենալուսավոր կնոջ հետ: Չգիտեմ, թե այսօր ինչ բերեմ ինչ համար, մայր: Աշխարհի ամենայնապես ծաղիկը չեմ կարողանում գտնել, մարդկության ամենալուսավոր բանը չկա, չի բռնվում: Ու ասես այսպես անվերջ որոնում եմ, որքան հրաշալի նվեր մասնուցեմ: Ու եթե դու ինձ մի օր ասես՝ երջանիկ եմ, որդիս, եթե մի օր տեսնեմ եւ երջանակացած հայացքը, ապա կմտածեմ, որ գտնվել եմ իմ որոնած եւ ծաղիկը, եւ բառը: Թող այնպես լինի, որ բոլոր զավակները կարողանան տեսնել այդ օրը:

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱՐՍԵՍՅԱՆ

Սոֆի Լորենի ազատության հետեւանք

ԱՄՆ-ի Կոնգրեսի նախագահ հայտնի նոտարիալապես ընդունված մեկը՝ Դեւիդ Գլաքը, մինչև վերջերս աշխարհառակ դեռաստիկ Սոֆի Լորենին էր հասկացնում իր նշանակալի վաճառից ստացվող գումարի 12 տոկոսը, քանի որ այդ թիվածքը կրում էր «աշխարհի ամենագեղեցիկ կնոջ» անունը: 12 կարկանդակ դաստիարակող տղիք մեծ հաջողությամբ վաճառվում էր 6 դոլարով: Բայց վերջերս կինոաստղը ազատություն հանդես բերեց եւ դիմադրեց ավելացնել իր տոկոսաչափը: Դա դուր չեկավ ամերիկացի նոտարիալապես, որը նախընթաց փոխել իր գլխավոր արձանագրության ամրագրումը:

ՊՈՒՆԵՍ

Մարտի 8

- 1869 թ. մահացել է ֆրանսիացի նշանավոր կոմպոզիտոր եւ դիրիժոր Դեյվիդ Բեռլիոսը:
- 1887 թ. ծնվել է հայ կոմպոզիտոր եւ մանկավարժ Անուշավան Տեր-Ղեւոնդյանը:
- 1888 թ. ծնվել է կուրացի ժողովրդական կապուցյան: 1921 թ. հաղթելով Լասկերին, Կապուցյանը դարձավ աշխարհի չեմպիոն եւ այդ տիտղոսը դաժանացրեց մինչև 1927 թ., երբ դաստիարակվեց Այդինից:
- 1920 թ. ծնվել է ռուս գրող Իվան Ասալանյանը: Նրա գործերի մեծ մասը նվիրված է գեղարվեստների կյանքին, բանական առօրյային:
- 1941 թ. մահացել է ամերիկացի գրող Շերվուդ Անդրեյունը: Նա բազմաթիվ մասնագիտություններ է փոխել եւ այդ դաստիարակ ուժ է սկսել գրել: Գրական փառքի ուժ է հասել, երբ արդեն 40-ից անց էր:
- 1911 թ. ծնվել է կոմպոզիտոր Ալան Դոլիանցը:
- Այս օրը ինձ հայկական տոնարկ Անիկան ամսվա Միհր օրն է:

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱՐՍԵՍՅԱՆ

...Շա՛ս ու ասես էր բաց բողբոջով հասա սիրո նամակներին: Ամբողջապես հիշեցի իմ կարգացած սիրույն առաջին նամակը: Այն գրված էր կղզիներսալիկի վրա, 4200 տարի առաջ: Ընդունելով անունով երիտասարդ սիրահարը գրում է իր սիրելի փոքրիկ գառնուկին Կազրույին. «Թող արեւը հավերժական կյանք տա ինձ: Ես կուզեի իմանալ, թե քեզ արդյո՞ք ես դու: Խնդրում եմ, ինձ լուր ուղարկիր այդ մասին»: Այս անչափ գեղեցիկ նամակին փոքրիկ գառնուկը սխալաբանությամբ պատասխանեց. «Ես Բարբելուն եմ, ինչ չեմ տեսնում եւ ասես անհանգիստ եմ: Տեղեկացրու ինձ, թե երբ դե՛ս է գալստի, որքան զի ուրախանամ ինչ տեսնելով: Ցանկանում եմ, որ դու երկար ապրես»:

Չե՛զ հետ, ու չգիտեմ բոլոր՝ բառերն են գրվում: Ուր որ բացակայեց դրանք, կարդացել եւ սիրում եմ Չե՛զ...»: Ի սարբերություն Դիդրոյի հանրահայտ կոմս Գաբրիել Սիրաբոն երեք ամիս շարունակ Սոֆի Անդրեյուն կարոտելով, նրան նամակներ էր գրում ամեն անգամ... «Երեք ամիս է դու ինձ չես դաստիարակում, եւ իմ երջանկությունը վերացած է: Եվ՛ այնուամենայնիվ, ամեն անգամ փնտրում եմ ինչ, ինձ քվում է, որ կես չկա, եւ դա

երջանկություն է...»: Անուշավան, աշխարհում սիրո այն ամեն խոստովանություններ են եղել, որքան մարդ է արթնացրել այս մոլորակի վրա: Ու հարգանքի, երախտի բազմաթիվ խոսքեր են ասվել կանանց հասցեին, կանանց համար: Ու նորից կասվեն... ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱՐՍԵՍՅԱՆ

Չգագործվել են Դեմոկրի Կարոնիկոսի նկարները

